

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové, JUDr. Jiřího Pally, JUDr. Petra Průchy a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobce: **S. K.**, zast. Mgr. Evou Kantoříkovou, advokátkou, se sídlem Mezírka 1, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 8. 2009, č. j. 61 Az 83/2008 - 89,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 8. 2009, č. j. 61 Az 83/2008 - 89, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 26. 7. 2006, č. j. OAM-830/VL-07-04-2006, žalovaný zamítl podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění účinném do 31. 8. 2006 (dále jen „zákon o azylu“), žalobcovu žádost o udělení azylu jako zjevně nedůvodnou.

Toto rozhodnutí napadl žalobce žalobou, v níž vytkl žalovanému porušení § 3 odst. 3 a 4, § 32 odst. 1, § 46 a § 47 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, a § 16 zákona o azylu. Rozhodnutí žalovaného vytýkal rovněž absencí výroku o neudělení azylu podle § 14 zákona o azylu a absencí výroku o nevztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 téhož zákona. Dále uvedl, že na Ukrajině měl před lety konflikt s jedním člověkem kvůli děvčeti. Dotyčný patřil ke kriminálním živlům a žalobci hrozila z jejich strany msta. Žalobce dále sdělil, že žalobu podstatně doplní. Domáhal se, aby soud napadené rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Současně požádal o ustanovení „bezplatného právního zástupce“.

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 26. 5. 2008, č. j. 61 Az 84/2006 – 28, žalobu proti napadenému rozhodnutí žalovaného zamítl. Současně zamítl návrh na ustanovení zástupce žalobci a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění svého rozsudku soud konstatoval, že žalobce žádný azylově relevantní důvod, podřaditelný § 12 zákona o azylu, v průběhu správního řízení netvrdil a žádost o udělení azylu podal až poté, co mu bylo uloženo správní i soudní vyhoštění. Žalobci soud zástupce neustanovil, protože shledal, že žalobce nedostatečně vyplnil příslušný formulář o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Žalobce tak neprokázal předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Navíc nebyla splněna podmínka potřeby ochrany práv žalobce, když žalovaný jeho žádost o udělení azylu zamítl jako zjevně nedůvodnou a kdy žalobce ani netrval na nařízení jednání ve své věci.

Proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě žalobce (dále též „stěžovatel“) podal kasační stížnost, přičemž konstatoval, že ji podává podle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel namítal, že krajský soud chybně vyhodnotil naplnění podmínek § 16 odst. 2 zákona o azylu a chybně posoudil otázku pronásledování podle § 2 odst. 5 a 8 zákona o azylu. Krajský soud se dále měl podle názoru stěžovatele zabývat existencí překážek vycestování podle § 91 zákona o azylu. Domáhal se zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 1. 10. 2008, č. j. 4 Azs 62/2008 – 50, rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 5. 2008, č. j. 61 Az 84/2006 – 28 zrušil, neboť dospěl k závěru, že řízení před krajským soudem bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Nejvyšší správní soud poukázal na skutečnost, že v žalobě ze dne 2. 8. 2006 (krajskému soudu téhož dne odeslané a 3. 8. 2006 doručené) stěžovatel konstatuje: *„Žádám tímto krajský soud, aby mi ustanovil pro nadcházející soudní řízení bezplatného právního zástupce...“*. O této žádosti však Krajský soud v Ostravě nerozhodl dříve než 26. 5. 2008 v napadeném rozsudku vedle věci samé, a své rozhodnutí odůvodnil, jak shora uvedeno.

Nejvyšší správní soud dále odkázal na čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Zdůraznil, že svým postupem Krajský soud v Ostravě toto právo stěžovateli odepřel. Nikoli však tím, že rozhodl o tom, že se mu zástupce pro řízení o žalobě neustanovuje, ale tím, že tak rozhodl až v rozsudku spolu s věcí samou. Tím stěžovateli znemožnil v případě negativního rozhodnutí o ustanovení zástupce zvolit si zástupce pro řízení o žalobě cestou plné moci a znemožnil mu případně doplňovat žalobu či činit jiné návrhy prostřednictvím osoby schopné kvalifikovaně hájit jeho zájmy; ostatně stěžovatel ve své žalobě sám avizoval její následné podstatné doplnění. Právo na právní pomoc totiž neimplikuje toliko právo na – při splnění zákonem stanovených podmínek – ustanovení bezplatného zástupce, ale také povinnost soudu umožnit i zastoupení na základě plné moci. Dále Nejvyšší správní soud připomenul ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s., podle něhož požádá-li navrhovatel o ustanovení zástupce, po dobu od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní neběží lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení a konstatoval, že krajský soud rozhodl o žalobě

v okamžiku, kdy ještě neuplynula lhůta pro podání žaloby, tedy ani pro její případné rozšíření (srov. § 71 odst. 2 věta třetí s. ř. s.). Svým postupem tak krajský soud porušil i stěžovatelovo právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (vyhlášena pod č. 209/1992 Sb.), použitelné podle čl. 10 Ústavy České republiky, když mu znemožnil domáhat se stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a upřel mu právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě projednána nezávislým a nestranným soudem.

Nejvyšší správní soud proto rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě podle § 110 odst. 1 s. ř. s., za použití § 109 odst. 3 s. ř. s. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V závazném právním názoru krajskému soudu uložil, aby předně samostatně rozhodl o ustanovení zástupce stěžovateli a dále aby umožnil ať již ustanovenému či zplnomocněnému zástupci stěžovatele, popřípadě stěžovateli samotnému (aniž by jej ovšem bylo nutné k tomu vyzývat) v přiměřené lhůtě žalobu doplnit. Konstatoval, že teprve poté bude možno o podané žalobě rozhodnout meritorně.

Krajský soud poté, co mu byl spis vrácen Nejvyšším správním soudem k dalšímu řízení, zjišťoval osobní majetkové a výdělkové poměry žalobce. Usnesením ze dne 27. 2. 2009, č. j. 61 Az 83/2008 – 81, rozhodl, že žalobci se zástupce z řad advokátů neustanovuje. V odůvodnění tohoto usnesení krajský soud konstatoval, že žalobce na základě výzvy osvědčil, že není výdělečně činný, avšak jeho manželka dle potvrzení zaměstnavatele dosahuje čistého měsíčního příjmu ve výši 18 486 Kč. Na základě těchto skutečností krajský soud dospěl k závěru, že u žalobce nejsou předpoklady pro osvobození od soudních poplatků a nejsou tedy dány důvody pro ustanovení právního zástupce pro toto řízení. Podle obsahu spisu nepodal žalobce proti tomuto usnesení kasační stížnost, usnesení tak nabylo právní moci dne 4. 3. 2009.

Rozsudkem ze dne 3. 8. 2009, č.j. 61 Az 83/2009 - 89, Krajský soud v Ostravě žalobu zamítl a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Poukázal na skutečnost, že žalobce podal žádost o udělení azylu až v době, kdy obdržel správní a soudní vyhoštění za nelegální pobyt na území České republiky. Z výpovědi žalobce je přitom zřejmé, že se mohl na území ČR svobodně pohybovat a tedy i vejít do kontaktu se zástupci státních orgánů ČR. Za této situace žalovaný nepochybil, když za použití § 16 odst. 2 zákona o azylu žádost žalobce jako zjevně nedůvodnou zamítl, neboť v posuzované věci byly naplněny všechny podmínky stanovené v cit. ustanovení zákona o azylu, tj. 1) bylo prokázáno, že žalobci hrozí vyhoštění, ke kterému byl odsouzen, 2) mohl požádat o udělení azylu dříve a 3) žádost o udělení azylu podal právě a jedine s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění. K námitce žalobce týkající se absence výroku o neudělení azylu podle § 14 zákona o azylu, resp. absence výroku o nevztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu v rozhodnutí žalovaného, krajský soud uvedl, že v průběhu řízení nebyl zjištěn žádný relevantní důvod, a to ani pro udělení tzv. humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu, ani pro udělení překážek vycestování ve smyslu § 91 téhož zákona. K uvedenému krajský soud dodal, že nutnost rozhodovat o překážkách vycestování (resp. o udělení tzv. doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu ve znění účinném od 1. 9. 2006) v případě, kdy je žádost zamítána jako zjevně nedůvodná, je otázkou kterou ani nynější judikatura Nejvyššího správního soudu jednoznačně

nevyřešila. Za této situace krajský soud zastává právní názor, který je v souladu s dřívějším výkladem uvedených zákonných ustanovení, tj. že rozhodování o překážce vycestování v daném případě, považuje za nadbytečné a že absence takového výroku v napadeném rozhodnutí nemůže založit jeho nepřezkoumatelnost. K namítanému porušení citovaných ustanovení zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád) krajský soud uvedl, že tento zákon byl nahrazen v době vydání napadeného rozhodnutí žalovaného zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád. Z obsahu správního spisu navíc krajský soud žádné porušení procesních předpisů nezjistil. Podle názoru krajského soudu si žalovaný opatřil pro své rozhodnutí dostatek potřebných zjištění a skutečností, a to zejména ze samotné žádosti žalobce o udělení azylu a z provedeného pohovoru zaměřeného k důvodům této žádosti.

Proti tomuto rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel“) včas kasační stížnost z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Namítá, že žalovaný svůj závěr, proč považuje žádost stěžovatele za podanou s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění a tedy nedůvodnou podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, řádným způsobem nezdůvodnil. Stěžovatel trvá na tom, že důvodem podání kasační stížnosti (stěžovatel má patrně na mysli podání žaloby) byla odůvodněná obava z pronásledování na Ukrajině ze strany soukromých osob. Z pozorování řady nevládních organizací ale i státních institucí (např. organizace Human Rights Watch, Ministerstvo zahraničních věcí USA, Liberty Center) vyplývá, že situace na Ukrajině je v oblasti vymahatelnosti práva obecně velmi špatná. Justiční systém trpí korupcí a neúčinností. Vymahatelnost a vynutitelnost práva je neúčinná. Stát v řadě případů není schopen zajistit svým občanům ochranu před útoky zločineckých skupin. Z výše uvedených důvodů se stěžovatel ve své zemi původu necítí bezpečně. Domnívá se, že krajský soud nesprávně právně posoudil otázku pronásledování podle § 2 odst. 5 zákona o azylu. Stěžovatel má obavu z pronásledování toliko ze strany soukromých osob a nikoli ze strany státních orgánů. Státní orgány mu však nejsou schopny zajistit ochranu před pronásledováním ze strany soukromých osob, které tak představuje pronásledování ve smyslu § 2 odst. 5 zákona o azylu. Stěžovatel dále namítá, že krajský soud nesprávně posoudil otázku výroku o existenci překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu, resp. udělení doplňkové ochrany. Vyjádřil přesvědčení, že v jeho případě byly dány překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu, neboť je v zemi původu pronásledován soukromými osobami, od kterých mu hrozí nebezpečí fyzických útoků, nelidského či ponižujícího zacházení. Stěžovatel má za to, že kasační stížnost podstatným způsobem přesahuje jeho vlastní zájmy. Domnívá se, že v případě, kdy žadatel o azyl má obavy o svoji bezpečnost a o svůj život v zemi původu, mělo by správním orgánem být o existenci překážky vycestování resp. doplňkové ochrany rozhodnuto vždy i v případě odmítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné podle § 16 zákona o azylu, neboť podmínky stanovené v odst. 1 a 2 tohoto ustanovení jsou natolik široké, že záleží na libovůli správního orgánu, zda se rozhodne azyl neudělit či žádost zamítnout jako zjevně nedůvodnou a vyhnout se tak rozhodování o doplňkové ochraně. Institut překážky vycestování, resp. doplňkové ochrany je v zákoně o azylu stanoven právě pro osoby, které nesplňují podmínky pro udělení azylu avšak není je možno z humanitárních důvodů vrátit do země jejich původu. V takovém případě není podstatné, zda je o žádosti o azyl rozhodnuto tak, že se neuděluje či tak, že se zamítá jako zjevně nedůvodná. Stěžovatel se domnívá, že by v tomto směru měl být učiněn judikatorní odklon. Požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, neboť výkon nebo jiné právní následky rozhodnutí by pro něj znamenaly nenahraditelnou újmu a přiznání

odkladného účinku se nedotkne nepřiměřeným způsobem nabytých práv třetích osob a není v rozporu s veřejným zájmem. S ohledem na výše uvedené stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 8. 2009, č. j. 61 Az 83/2008 - 89 zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že jak své rozhodnutí tak i rozsudek soudu pokládá za vydané v souladu s právními předpisy a popřel proto oprávněnost podané kasační stížnosti. I pro řízení o kasační stížnosti odkázal na obsah správního spisu. K výhradám stěžovatele ohledně neudělení azylu podle § 14 zákona o azylu a nevztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 téhož zákona, poukázal žalovaný na své vyjádření k žalobě, ve kterém odkázal na rozsudek zdejšího soudu ze dne 18. 11. 2003, č. j. 2 Azs 35/2003 - 65, ze kterého vyplývá, že za situace, kdy byla žádost o udělení azylu zamítnuta jako zjevně nedůvodná, jsou v rozhodnutí žalovaného nadbytečné výroky o neudělení azylu podle ustanovení § 13 a 14 zákona o azylu a o překážkách vycestování podle § 91 téhož zákona. Podle žalovaného je nadto ze správního spisu patrné, že stěžovatel uváděl jako důvod opuštění své země původu problémy se soukromými osobami. Politický systém v domovské zemi stěžovatele poskytuje svým občanům možnost domáhat se ochrany svých práv u státních orgánů ve standardní míře a stěžovatel v řízení o udělení azylu tuto skutečnost nijak přesvědčivě nevyvrátil. Neobrátil se se žádostí o pomoc na příslušné státní orgány a ani se nepokusil hledat ochranu jiným způsobem. Žalovaný uzavřel, že v daném případě stěžovatel podal svou žádost o udělení azylu po pěti letech od svého příchodu do ČR až v době, kdy obdržel správní a soudní vyhoštění za nelegální pobyt na území ČR. Podle názoru žalovaného bylo jasné prokázáno účelové podání žádosti o udělení azylu s cílem vyhnout se uloženému vyhoštění. Žalovaný proto navrhl kasační stížnost zamítnout.

Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadené rozhodnutí v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., v rozsahu a z důvodů, které uplatnil stěžovatel v kasační stížnosti, a přitom sám neshledal vady uvedené v odst. 3 citovaného ustanovení, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Z textu kasační stížnosti vyplývá, že ji stěžovatel podal z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat pouze z důvodů tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení spočívá v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytykanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu

měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou stěžovatele, v níž vyjádřil přesvědčení, že pokud má žadatel o azyl obavy o svoji bezpečnost a o svůj život v zemi původu, mělo by být správním orgánem vždy rozhodnuto o existenci překážek vycestování, resp. doplňkové ochrany i v případě odmítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné podle § 16 zákona o azylu.

Důvody, pro které je správní orgán oprávněn zamítnout žádost o udělení azylu jako zjevně nedůvodnou jsou uvedeny v § 16 odst. 1 a 2 zákona o azylu. V posuzovaném případě byla žádost žalobce o udělení azylu zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 2 zákona o azylu (ve znění účinném do 31. 8. 2006). Podle tohoto ustanovení se jako zjevně nedůvodná zamítne i žádost o udělení azylu, je-li z postupu žadatele patrné, že ji podal s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění, vydání nebo předání k trestnímu stíhání do ciziny, ačkoliv mohl požádat o udělení azylu dříve, a pokud žadatel neprokáže opak. Citovaný zákon dále v § 28 stanoví: „*Pokud bude rozhodnuto o neudělení nebo odnětí azylu, ministerstvo v rozhodnutí uvede, zda se na cizince vztahuje překážka vycestování (§ 91).*“ Uvedená ustanovení byla v dřívější době vykládána (soudy a správními orgány) tak, že pokud jsou splněny podmínky pro zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné (stanovené v § 16 odst. 1 a 2 zákona o azylu), není již potřeba v případě daného cizince rozhodovat o tom, zda se na něj vztahuje překážka vycestování. Takový výklad však již byl judikaturou Nejvyššího správního soudu překonán, a to usnesením rozšířeného senátu ze dne 28. 1. 2009, č. j. 1 Azs 96/2006 - 80, které bylo publikováno pod č. 1839/2009 Sb. NSS, v němž zdejší soud zaujal názor, že „*ustanovení § 28 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění účinném do 31. 8. 2006, je nutno vyložit tak, že pojem "rozhodnutí o neudělení nebo odnětí azylu" zahrnuje také rozhodnutí o zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné (§ 16 zákona). V tomto případě byl správní orgán povinen rozhodnout též o překážce vycestování.*“. Rozšířený senát založil své rozhodnutí zejména na argumentaci, podle níž institut překážky vycestování představoval zákonný výraz zásady mezinárodního práva *non-refoulement*, výslovně zakotvené v čl. 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků, čl. 3 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, případně dovozované judikaturou Evropského soudu pro lidská práva z čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Soulad s těmito závazky vyjádřenými v uvedených mezinárodněprávních předpisech by pak byl značně narušen, pokud by bylo přitakáno souhlasu s vyloučením posuzování překážky vycestování za situace, kdy byla žádost o udělení azylu zamítnuta jako zjevně nedůvodná. V takovém případě je tedy správní orgán povinen vyslovit se v rozhodnutí samostatným výrokem o vztažení či nevztažení překážky vycestování a tento výrok též řádně odůvodnit.

V posuzované věci stěžovatel již ve správním řízení uváděl okolnosti, jimiž odůvodňoval nemožnost svého návratu do země původu (Zbil kvůli své snoubence před časem jednoho známého, jehož příbuzní patří ke kriminálním kruhům a pokud by stěžovatele našli, byl by to jeho konec, neboť by se mu pomstili). Správní orgán však tato tvrzení nehodnotil, neboť žádost stěžovatele posoudil jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 2 zákona o azylu a pro nadbytečnost již neposuzoval, zda stěžovatel splňuje podmínky pro udělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu a nehodnotil překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu, neboť aplikace těchto ustanovení se váže k § 12 zákona o azylu, kterého v daném případě užito nebylo. Krajský soud tomuto závěru žalovaného přisvědčil, když k v žalobě vznesené námitce stěžovatele vyslovil právní názor, že rozhodování o překážkách vycestování v daném případě, kdy žádost o udělení azylu byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná, považuje za nadbytečné a absence takového výroku v napadeném rozhodnutí správního orgánu nemůže založit jeho nepřezkoumatelnost.

Nutno dále zdůraznit, že otázky návratu do země původu primárně souvisí nikoli s institutem azylu, ale s institutem překážek vycestování. Posuzování překážek vycestování je od posuzování podmínek pro udělení azylu odlišné. Udělení azylu podle § 12 zákona o azylu je vázáno na objektivní přítomnost pronásledování jako skutečnosti definované v § 2 odst. 6 tohoto zákona nebo na odůvodněný strach z této skutečnosti, a to v obou případech v době podání žádosti o azyl, tedy zpravidla v době bezprostředně následující po odchodu žadatele ze země původu. Překážky vycestování se naopak vztahují typicky (tedy ne vždy) k objektivním hrozbám po případném návratu žadatele o azyl do země původu, tedy k částečně jiným skutečnostem nastávajícím ve zcela odlišném čase (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 3. 2004, č. j. 2 Azs 12/2004 - 40, publ. pod č. 260/2004 Sb. NSS). Princip nutnosti samostatného posuzování překážek vycestování (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2003, č. j. 5 Azs 7/2003 - 60) je pak nutno zachovat i v případě, kdy žádost o azyl byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná.

Správní orgán tedy měl povinnost rozhodnout o existenci překážek vycestování a přesvědčivě se v odůvodnění svého rozhodnutí vypořádat s otázkou, zda v případě stěžovatele neexistují skutečnosti, které by zakládaly povinnost aplikovat § 91 zákona o azylu.

V rozhodnutí žalovaného však výrok vztahující se k otázce překážek vycestování zcela chybí. Žalovaný totiž v odůvodnění k předmětné otázce pouze uvedl, že vzhledem k tomu, že posoudil žádost stěžovatele jako zjevně nedůvodnou podle § 16 zákona o azylu, pro nadbytečnost již neposuzoval, zda žalobce splňuje podmínky pro udělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu a nehodnotil překážky vycestování podle § 91 téhož zákona, neboť aplikace těchto ustanovení se váže k ustanovení § 12 zákona o azylu, kterého v daném případě užito nebylo. Tento nesprávný závěr ale nemůže zhojit skutečnost, že žalovaný nerozhodl o celém předmětu řízení, což činí toto rozhodnutí nepřezkoumatelným. To tím spíše za situace, kdy žalobce ve správním řízení výslovně vyjádřil důvody, pro něž nesouhlasil se svým návratem do země původu.

Nejvyšší správní soud tak shledal rozhodnutí žalovaného nepřezkoumatelným pro nedostatek důvodů a pro tuto vadu měl krajský soud napadené rozhodnutí žalovaného

zrušit [§ 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. Jestliže se krajský soud se závěrem žalovaného o nadbytečnosti hodnocení překážek vycestování za situace, kdy žalobcova žádost o udělení azylu byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná ztotožnil, pak i jeho rozhodnutí je zatíženo nepřezkoumatelností spočívající v nedostatku důvodů [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.; srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 6. 2007, č. j. 5 Afs 115/2006 - 91].

K výše uvedenému Nejvyšší správní soud dodává, že závěr krajského soudu, ke kterému dospěl v kasační stížnosti napadeném rozsudku, že nutnost rozhodovat o překážkách vycestování (resp. o udělení tzv. doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu ve znění účinném od 1. 9. 2006) v případě, kdy je žádost zamítána jako zjevně nedůvodná, je otázkou, kterou ani nynější judikatura Nejvyššího správního soudu jednoznačně nevyřešila, je nesprávný. Jak již bylo uvedeno výše, tuto otázku vyřešil rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 28. 1. 2009, č. j. 1 Azs 96/2006 - 80, kde zaujal názor, že „*ustanovení § 28 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění účinném do 31. 8. 2006, je nutno vyložit tak, že pojem "rozhodnutí o neudělení nebo odnětí azylu" zahrnuje také rozhodnutí o zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné (§ 16 zákona). V tomto případě byl správní orgán povinen rozhodnout též o překážce vycestování.*“ Tato právní věta je součástí elektronické databáze judikatury, do níž mají přístup i krajské soudy, resp. jejich soudci rozhodující ve správním soudnictví. Uvedené usnesení bylo navíc publikováno dne 25. 6. 2009 ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 1839/2009 Sb. NSS. Je tedy zjevné, že krajský soud si měl být této judikatury vědom, neboť napadený rozsudek vydal dne 3. 8. 2009, tedy až poté co byla uvedená právní věta zařazena do evidence judikatury a spolu s textem uvedeného usnesení rozšířeného senátu byla publikována ve sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu.

Pro účely dalšího řízení ve věci pak Nejvyšší správní soud *obiter dictum* poukazuje na svůj rozsudek ze dne 11. 2. 2009, č. j. 1 Azs 107/2008 - 78, v němž podrobně rozvedl, jakým způsobem se má správní orgán zabývat povinností odůvodnit své rozhodnutí ve vztahu k otázce doplňkové ochrany.

Stěžovatel v kasační stížnosti dále namítal rovněž nesprávné právní posouzení jeho možného pronásledování ve smyslu § 2 odst. 5 zákona o azylu ze strany zločineckých soukromých osob, v souvislosti s čímž poukazuje na velice špatnou situaci panující v oblasti vymáhání práva na Ukrajině. Této námitce Nejvyšší správní soud nepřisvědčil. Jak již totiž Nejvyšší správní soud ve své judikatuře mnohokrát konstatoval, problémy se soukromými zločineckými osobami nejsou azylově relevantním důvodem. Odkázat lze např. na rozsudek ze dne 27. 8. 2003, č. j. 4 Azs 7/2003 - 60, v němž zdejší soud vyslovil, že *žádost o azyl, jejímiž jedinými důvody jsou toliko potíže se soukromými osobami (s tzv. mafií) v domovském státě je podle § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona o azylu bezdůvodná a to tím spíše, pokud žadatel podal žádost o azyl až po delším pobytu v České republice, což svědčí tomu, že důvodem žádosti nebyly problémy žalobce se státními orgány v zemi původu, ale toliko snaha o legalizaci pobytu v České republice.* Pronásledování mafií posoudil Nejvyšší správní soud jako problém se soukromými osobami také v rozsudku ze dne 27. 8. 2003, č. j. 4 Azs 5/2003 - 51, www.nssoud.cz. Azylovou irelevantnost problémů se soukromými osobami, pokud v azylovém řízení nebyla vyvrácena možnost stěžovatele domáhat se ochrany svých práv u státních orgánů, vyslovil Nejvyšší správní soud např. ve svém rozsudku ze dne 10. 3. 2004, č. j. 3 Azs 22/2004 - 48, www.nssoud.cz, nebo v rozsudku ze dne 18. 12. 2003, č. j. 4 Azs 38/2003 - 36, www.nssoud.cz.

Nejvyšší správní soud dále vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je o kasační stížnosti rozhodováno přednostně a kde je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu; takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, nejdéle po dobu 1 roku; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně). Ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Vzhledem k tomu, že kasační stížnost byla shledána důvodnou, Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm, vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.), rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. listopadu 2009

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu